

Wizje polityki międzynarodowej i bezpieczeństwa Hiszpanii i Niemiec po 2022 roku na tle ich wzajemnej współpracy: wstęp do badań

Małgorzata Mizerska-Wrotkowska,
University of Warsaw (Warsaw, Poland)

E-mail: m.mizerska-wrotkowska@uw.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0001-9141-3764>

Streszczenie

Artykuł jest poświęcony współczesnym relacjom hiszpańsko-niemieckim. Po krótkim przedstawieniu tła tych stosunków z perspektywy ostatnich czterech dekad, dokonano porównania wizji polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Hiszpanii oraz Niemiec. W wyniku przeprowadzonych badań autorka doszła do wniosku, że współczesne relacje między tymi państwami są dobre, choć ich intensywność ulegała zmianom w ciągu ostatnich czterdziestu lat. W wielu obszarach polityki międzynarodowej i bezpieczeństwa Hiszpania i Niemcy prezentują zbliżone stanowiska, ale występują także pewne rozbieżności. Wstępne wnioski przedstawione w artykule mogą stanowić punkt wyjścia do pogłębionej analizy relacji hiszpańsko-niemieckich zwłaszcza w kontekście zmian na niemieckiej scenie politycznej, do których doszło w wyniku wyborów do Bundestagu w lutym 2025 roku.

Słowa kluczowe: Hiszpania, Niemcy, relacje dwustronne, polityka zagraniczna, polityka bezpieczeństwa

Visions of foreign and security policy in Spain and Germany after 2022 in the context of their bilateral cooperation: an introduction to the research

Abstract

The article is focused on contemporary Spanish-German relations. After a brief overview of the background to these relations from the perspective of the last four decades, a comparison is made between the foreign and security policy visions of Spain and Germany. As a result of this research, the author concludes that contemporary relations between these countries are good, although their

intensity has fluctuated over the last forty years. In many areas of international and security policy, Spain and Germany have similar positions, but there are also certain differences. The preliminary conclusions presented in the article can be a starting point for in-depth analysis of Spanish-German relations, especially in the context of changes on the German political scene that took place as a result of the Bundestag elections in February 2025.

Keywords: Spain, Germany, bilateral relations, foreign policy, security policy

Głównym problemem badawczym artykułu są wizje polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Hiszpanii i Niemiec w kontekście ich wzajemnej współpracy. Artykuł ma charakter wprowadzenia do badań, prezentuje wstępne obserwacje i diagnozy. Ramy czasowe artykułu (poza krótkim fragmentem prezentującym tło współczesnych relacji hiszpańsko-niemieckich) obejmują lata 2022–2025. Rok 2022 stanowi cezurę początkową, jest bowiem kluczowy dla przedmiotu badań z co najmniej dwóch powodów. Po pierwsze, w lutym tego roku doszło do pełnoskalowego konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, co wpłynęło znacząco na stosunki międzynarodowe w Europie i na świecie. Rok 2022 jest również istotny z bilateralnego, hiszpańsko-niemieckiego punktu widzenia. W październiku tego roku doszło bowiem do XXV szczytu dwustronnego, zakończonego podpisaniem Wspólnej Deklaracji. Cezura końcowa niniejszego artykułu to wrzesień 2025 i pierwsze – po objęciu przez Friedricha Merza urzędu kanclerskiego w Niemczech – jego spotkanie z premierem Hiszpanii Pedro Sánchezem.

Celem artykułu jest znalezienie odpowiedzi na następujące **pytania badawcze**:

- 1) Jak ewoluowały relacje hiszpańsko-niemieckie w ostatnich czterdziestu latach?
- 2) Co łączy, a co dzieli Hiszpanię i Niemcy w zakresie polityki międzynarodowej?
- 3) Czy wizje polityki bezpieczeństwa tych państw są zbieżne?

Dominującą **metodą badawczą** jest metoda komparatywna (porównawcza) polegająca na analizie podobieństw i różnic między Hiszpanią a Niemcami w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Podstawą dla analiz jest natomiast dostępna literatura przedmiotu, w tym monografie, artykuły, raporty, prasa, dokumenty oraz strony internetowe w językach: polskim, hiszpańskim oraz angielskim.

Tło współczesnych relacji hiszpańsko-niemieckich

Intensywność relacji hiszpańsko-niemieckich w ostatnich czterdziestu latach ewoluowała. Pomimo różnych zapatrywań ideologicznych, premierowi Hiszpanii Felipe Gonzálezowi udało się nawiązać strategiczną przyjaźń z kanclerzem Helmutem Kohlem, ale w okresie kadencji trzech kolejnych hiszpańskich premierów (1996–2018) relacje te osłabły. We współpracy José Marii Aznara z Gerhardem Schröderem widać było rozbieżność priorytetów europejskich i globalnych, natomiast José Luis Rodríguez Zapatero skupił się raczej na problemach wewnętrznych, czego skutkiem było prowadzenie ograniczonego dialogu politycznego z rządem Angeli Merkel. Nietatwo było też utrzymywać z Niemcami ożywioną współpracę Mariano Rajoyowi z uwagi na walkę z ogarniającym Hiszpanię

za jego rządów kryzysem gospodarczym i politycznym (Garcia Llorente, Molina 2023: s. 11). Ostatnie lata to natomiast wzrost znaczenia Hiszpanii jako dużego członka Unii Europejskiej (UE) z proeuropejskim nastawieniem.¹ Państwo to zdołało przezwyciężyć kryzys gospodarczy, ustabilizować system polityczny oraz złagodzić problem separatyzmu w Katalonii.

Polityka europejska Hiszpanii jest dzisiaj bardziej proaktywna, daleka od podporządkowania Francji, coraz bardziej kompatybilna z działaniami innych państw południa. Premier Pedro Sánchez poparł zwiększenie zaangażowania Hiszpanii na Bałkanach, w Europie Wschodniej, a także współpracę z nieoczekiwanym partnerem – Holandią pod rządami Marka Rutte'ego. W marcu 2022 r. doszło do wizyty premiera Holandii w Madrycie, podczas której premier Sánchez stwierdził: „Rozszerzamy nasze kontakty dwustronne i współpracę w kwestiach objętych agendą europejską, w których powinniśmy nadal wypracowywać wspólne stanowiska”. Hiszpania i Holandia przedstawiły dokument roboczy, w którym wskazały kilkanaście kluczowych obszarów do pogłębienia, w tym m.in. jednolity rynek, transformacja cyfrowa, innowacje, zdrowie, środowisko i energetyka (*Sánchez assures...* 2022). W kwietniu 2024 r. podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych Hiszpania i Holandia potwierdziły swoje zaangażowanie w feministyczną politykę zagraniczną i strategiczną współpracę w UE.

Hiszpania zidentyfikowała szansę dla siebie wobec osłabienia przywództwa francusko-niemieckiego w Europie. Właśnie sojusz Niemiec z państwami iberyjskimi w zakresie połączeń gazociągowych stał się przykładem alternatywnej osi współpracy. Mimo sprzeciwu Francji, Hiszpania i Niemcy planowały dokończyć budowę rurociągu Mid-Cat, który miał umożliwić transport gazu z hiszpańskich terminali do reszty Europy. Jak wynika ze śledztwa hiszpańskiego wymiaru sprawiedliwości, projekt był blokowany przez katalońskich polityków separatystycznych otrzymujących dotacje z Rosji (*Reuters...* 2022; Zatyka 2024).

Ze strony Niemiec zbliżeniu z Hiszpanią sprzyjała bardziej elastyczna polityka rządu Olafa Scholza nastawiona na solidarność europejską. Okoliczności związane z pandemią COVID-19 zmusiły Niemcy do akceptacji wspólnej emisji długu i tym samym uruchomienia *Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności*. Co więcej, rząd ten w umowie koalicyjnej zawarł postulat dążenia do stworzenia federalnego państwa europejskiego (z uwzględnieniem różnych prędkości integracyjnych), głosowania większościowego w zakresie Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, a także wzmocnienia Parlamentu Europejskiego. Madryt i Berlin mówią wspólnym głosem również w obszarze transformacji ekologicznej i cyfrowej (García Llorente, Molina 2023: s. 12–13).

¹ Josef Janning uważa wręcz, że o ile Niemcy były dla Hiszpanii w ostatnich latach wzorem modernizacji, o tyle z niemieckiego punktu widzenia Hiszpania stała się najbardziej obiecującym partnerem prointegracyjnym na południu Unii Europejskiej (Janning 2021: s. 1).

Wizje polityki zagranicznej

Hiszpania² i Niemcy³ opowiadają się za przyspieszeniem i pogłębieniem integracji europejskiej. Państwa te nazywają się nawet mianem jednych z „największych sił napędowych projektu europejskiego” (hiszp. *grandes impulsores del proyecto europeo*) (XXV Cum-bre Hispano-Alemana 2022). Jednak fakt, że pozycja obu państw w tym gremium nie jest porównywalna (ze znaczącą przewagą na korzyść Niemiec) wpływa ograniczająco na współpracę. Niemcy są zdecydowanie ważniejszym partnerem dla Hiszpanii niż odwrotnie (Alemania 2024: s. 8).

Hiszpania i Niemcy, mimo różnicy potencjałów⁴, mają podobną w wielu aspektach politykę międzynarodową⁵. Łączy je podejście proeuropejskie⁶, nacisk na multilateralizm i prawo międzynarodowe, gotowość na umiędzynarodowienie gospodarki oraz uznanie NATO za podstawowy sojusz stojący na straży bezpieczeństwa. Państwa te mają natomiast odmienne tradycyjne priorytetowe kierunki współpracy. Podczas gdy dla Niemiec jest to Azja i Europa Wschodnia, to dla Hiszpanii – Ameryka Łacińska i Afryka Północna. Ta perspektywa jednak uległa zmianie po lutym 2022 roku. Był to punkt zwrotny w niemieckiej polityce zagranicznej. Niemcy musiały niemal z dnia na dzień zrewidować swoje powiązania gospodarcze, ukrócić zależność energetyczną od Rosji, a także zwiększyć wydatki na obronność. Chociaż początkowo Niemcy i Hiszpania (zarówno rządy, jak i społeczeństwa) niechętnie angażowały się w konflikt, to ostatecznie opowiedziały się za zastosowaniem mechanizmów zarówno dwustronnych, jak i wielostronnych (*Europejski Instrument na rzecz Pokoju* – EPF) (Molina 2023: s. 15).

Hiszpania i Niemcy prowadzą dość pragmatyczną politykę zagraniczną, uznając szczególną rolę Stanów Zjednoczonych oraz NATO w budowaniu europejskiego bezpieczeństwa oraz zręcznie manewrując relacjami z Chinami. Oba państwa zdają sobie bowiem sprawę, że dużo zmieniło się na arenie międzynarodowej w wyniku pandemii COVID-19 oraz konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, a relacje z Państwem Środka wymagają szczególnej ostrożności. Koordynacja polityk między Hiszpanią a Niemcami wobec najbardziej kontrowersyjnych państw trzecich jest cegiełką przyczyniającą się do wiarygodności Unii Europejskiej jako całości. Dlatego warto o nią walczyć. Ostatnie lata pokazują, że zbieżność celów polityki zagranicznej była w przypadku tych dwóch państw wysoka. Zawodziły natomiast procedury. Brakowało też bieżącego dialogu między kręgami rzą-

² Głównym dokumentem programowym Hiszpanii w zakresie polityki zagranicznej jest: *Estrategia de acción exterior de España 2025–2028. Una política exterior con identidad propia* (Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación 2025b).

³ Podstawowym dokumentem programowym Niemiec w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa jest przyjęta 14 czerwca 2023 r. *Narodowa Strategia Bezpieczeństwa* (*Robust. Resilient. Sustainable. Integrated Security of Germany. National Security Strategy*, The Federal Government, 14.06.2023).

⁴ Niemcy mają dwa razy więcej ludności oraz trzykrotnie wyższe PKB niż Hiszpania.

⁵ Na temat znaczenia Niemiec w procesie globalizacji oraz ich relacji z takimi państwami jak: Arabia Saudyjska, Brazylia, Chiny, Indie, Indonezja, Meksyk, Nigeria, RPA, Wietnam, ZEA, zob. Morozowski 2022, 2024. Na temat polityki zagranicznej Niemiec zob. Mello 2021. Na temat hiszpańskiej polityki zagranicznej w kontekście wyzwań ostatnich lat zob. Molina, Tamames 2023; Rodríguez Prieto, Pintado Lobato 2024.

⁶ Na temat europejskiej polityki Niemiec zob. Jopp, Tekin 2024.

dowymi (Molina 2023: s. 15). Duży krok w dobrym kierunku został postawiony podczas XXV Szczytu Dwustronnego w 2022 roku.

Hiszpania i Niemcy dążą do rozwiązania problemu migracyjnego. Zainteresowanie Hiszpanii tym tematem wynika z faktu, że jej granica stanowi zewnętrzną granicę UE. Niemcy zaś są priorytetowym państwem docelowym dla migrantów (García Llorente, Molina 2023: s. 12–13). Nie zmienia to faktu, że państwa te znalazły się w różnych blokach w sporze o *Europejską Politykę Migracyjną i Azyłową*. Hiszpania opowiadała się za dystrybucją do różnych państw europejskich osób przybywających na jej terytorium szlakami lądowymi lub morskimi. Niemcy natomiast twardo broniły zasady, że wniosek o azyl powinien być rozpatrywany przez pierwsze państwo europejskie, na którego terytorium trafił cudzoziemiec (tzw. procedura dublińska).⁷ Niemcy stopniowo zaczęły jednak reprezentować bardziej restrykcyjne stanowisko w sprawach migracyjnych, uczestnicząc jednocześnie chętnie w dobrowolnych programach dystrybucji osób ubiegających się o azyl. Hiszpania i Niemcy głosowały 14 maja 2024 r. za przyjęciem paktu migracyjnego, któremu sprzeciwiły się Polska, Słowacja i Węgry (González Enríquez 2023: s. 14).

Wizje polityki bezpieczeństwa

Hiszpania⁸ i Niemcy mają również stosunkowo zbieżne wizje bezpieczeństwa. Po pierwsze, charakteryzuje je (z uwagi na względy historyczne) rezerwa w kwestii użycia siły militarnej oraz przeznaczania dużych środków na zbrojenia. Oczywiście, wizje te zostały zweryfikowane i oba państwa angażują się chociażby w misje międzynarodowe, ale zawsze w ramach struktur wielostronnych, takich jak ONZ, NATO czy UE. Po drugie, oba państwa stawiają tradycyjnie w ramach polityki bezpieczeństwa na sojusz z USA. Po trzecie, zarówno Niemcy, jak i Hiszpania do niedawna realizowały politykę nastawioną na współpracę z Rosją oraz niechętną konfrontacji. Dopiero ostatnie wydarzenia związane z konfliktem rosyjsko-ukraińskim skłoniły oba państwa (zwłaszcza Niemcy) do zmiany polityki i do podpisania w czerwcu 2022 roku w Madrycie *Nowej Koncepcji Strategicznej Sojuszu* uznającej Rosję za zagrożenie militarne. Obydwa państwa musiały w tych nowych okolicznościach międzynarodowych dostosowywać swoje polityki bezpieczeństwa do strategii obrony zbiorowej (Lorenz 2022; Arteaga 2023: 16).

W konsekwencji wydarzeń międzynarodowych ostatnich lat Hiszpania i Niemcy musiały zrewidować ambicje w zakresie europejskiej polityki obronnej i autonomii strategicznej na kontynencie. „Strategiczny kompas” na rzecz bezpieczeństwa i obrony przyjęty przez Unię Europejską 22 marca 2022 roku ogranicza te ambicje do operacji

⁷ 8 sierpnia 2018 roku Hiszpania i Niemcy podpisały porozumienie, które umożliwiło natychmiastowe (w ciągu 48 godzin) odsyłanie do Hiszpanii imigrantów, którzy wcześniej złożyli tam wniosek azylowy (Müller, Galarraga Gortázar 2018).

⁸ Podstawowym dokumentem programowym Hiszpanii w zakresie polityki bezpieczeństwa jest obecnie *Estrategia de Seguridad Nacional* z 2021 (zob. Real Decreto 1150/2021). Nowego dokumentu należy się spodziewać pod koniec 2025 roku. Na temat roli Hiszpanii w zachodnioeuropejskim systemie bezpieczeństwa i obrony zob. García Cantalapiedra 2024. Książka ta zawiera analizę kluczowych interesów, instytucji i procesów decyzyjnych.

zarządzania kryzysowego, współpracy przemysłowej, poszukiwania partnerów strategicznych. Główna odpowiedzialność za odstraszanie i obronę zbiorową spoczywa więc na Sojuszu Północnoatlantyckim (Arteaga 2023: 16–17; *Strategiczny Kompas...* 2025).

Oba państwa radykalnie obniżyły swoje wydatki na obronność przed rokiem 2014. Z kolei, kiedy po rosyjskiej aneksji Krymu uzgodniono w ramach NATO pułap 2% PKB na obronność do 2024 roku, nie były one w czołówce państw starających się jak najszybciej wypełnić to zobowiązanie (*Rosną polskie wydatki...* 2024). Hiszpania swój budżet obronny w 2023 roku zwiększyła o 25% (z 9,971 mld euro w 2022 do 12,317 mld w 2023). Pułap 19 mld euro na obronność państwo to zamierza osiągnąć w 2029 roku. Niemcy natomiast przyjęły budżet nadzwyczajny w niemałej wysokości 100 mld euro w ramach reakcji na nową rzeczywistość strategiczną. Do tej pory jednak zwiększone środki na obronność pochodzą w tym kraju właśnie z aktywów specjalnych (niem. *sondervermögen*). Niemniej jednak zwiększenie wydatków Hiszpanii i Niemiec na obronność w ostatnim czasie można określić za Félixem Arteagą „przewrotem kopernikańskim” w kulturze strategicznej obu państw (Arteaga 2023: s. 17).

Jak wskazują eksperci, ten początkowy impet powoli traci na sile. W Niemczech pojawiły się wątpliwości co do pomocy udzielanej Ukrainie, kontrowersje związane ze stanem sił zbrojnych, zmianą kierownictwa w Ministerstwie Obrony czy paraliżem *Narodowej Strategii Bezpieczeństwa*. W Hiszpanii natomiast dała o sobie znać różnica zdań w zakresie polityki bezpieczeństwa w ramach koalicji rządowej. W konsekwencji zmiany w polityce bezpieczeństwa i obrony obu państw mają raczej charakter ilościowy i idą w kierunku umocnienia dotychczasowych strategii, a nie ich transformacji (Arteaga 2023: s. 17).

Hiszpania i Niemcy borykają się z podobnymi problemami związanymi z dostarczaniem broni na Ukrainę. Zmniejszone zapasy sprzętu oraz ograniczone możliwości produkcji broni (wynikające z tego, że sektor przemysłowy ma problemy z tak gwałtownym wzrostem inwestycji) wpływają negatywnie na funkcjonowanie własnych sił zbrojnych. Problemy te nie przeszkodziły jednak obu państwom w intensyfikacji działań międzyrządowych w ramach *Stątej Współpracy Strukturalnej* w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony (ang. *Permanent Structured Cooperation*, PESCO). Hiszpania i Niemcy uczestniczą w wielu wspólnych projektach. Są beneficjentami Europejskiego Funduszu Obronnego (ang. *European Defence Fund*, EDF), uczestniczą – choć w ramach odrębnych projektów – w programie wspólnych zakupów wojskowych EDIRPA (ang. *European Defence Industry Reinforcement through common Procurement Act*)⁹ oraz w Europejskim Programie Inwestycji Obronnych (ang. *European Defence Investment Programme*, EDIP). Warto zwrócić również uwagę na hiszpańsko-niemiecko-francuską inicjatywę *Przyszłego Systemu Lotnictwa Bojowego* (ang. *Future Combat Air System*, FCAS). Podstawowym komponentem tego projektu jest zbudowanie w ramach *Systemu Uzbrojenia Nowej Generacji* (ang. *Next*

⁹ 14 listopada 2024 roku Komisja Europejska zatwierdziła finansowanie pięciu projektów międzynarodowych w ramach pierwszego konkursu europejskiego programu wspólnych zakupów wojskowych EDIRPA. Hiszpania zakwalifikowała się do projektu MISTRAL (zakup zestawów przeciwlotniczych bardzo krótkiego zasięgu), natomiast Niemcy – do projektów: JAMIE (ang. *Joint Air Missile Defence Initiative in Europe* – zakup zestawów przeciwlotniczych i przeciwrakietowych średniego zasięgu) oraz HE 155mm – zakup amunicji artyleryjskiej kal. 155 mm odłamkowo-burzącej (Muczyński 2024).

Generation Weapon System, NGWS) innowacyjnego samolotu bojowego (Arteaga 2023: s. 18; *German Defence...* 2023).

26 sierpnia 2025 roku Hiszpania ogłosiła wzmocnienie swojego zaangażowania w kluczowych regionach strategicznych. Obecnie 525 hiszpańskich żołnierzy i funkcjonariuszy uczestniczy w dwunastu misjach UE. Działania te wpisują się w *Nową Strategię Działań Zewnętrznych 2025–2028*, której celem jest budowanie większej autonomii i zdolności operacyjnej UE. W regionie Morza Śródziemnego Hiszpania wspiera misje w Palestynie, Libii i na przejściu granicznym Rafah. Około 150 hiszpańskich żołnierzy uczestniczy w misji *EUFOR Althea* w Bośni i Hercegowinie. Do ich zadań należy udział w odbudowie kraju, monitorowanie przestrzegania porozumień pokojowych, szkolenie bośniackich służb pokojowych i wojska, współpraca z lokalnymi władzami w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego. W Sahelu Hiszpania uczestniczyła w *EUTM Mali*, a obecnie wspiera reformę sektora bezpieczeństwa w Mali i Republice Środkowoafrykańskiej (ang. *EUTM Central African Republic*). W Zatoce Gwinejskiej wzmacnia bezpieczeństwo morskie oraz bierze udział w patrolach i programach szkoleniowych. Na wschodzie Europy, poza wspomnianą misją *EUFOR Althea*, Hiszpania wspiera Ukrainę poprzez szkolenia wojskowe (EUMAM) oraz reformę bezpieczeństwa cywilnego. W Rogu Afryki i na Oceanii Indyjskim odgrywa kluczową rolę w operacji *Atalanta* przeciwko piractwu oraz w szkoleniu somalijskich sił bezpieczeństwa w ramach misji *EUTM Somalia* (Ministerio de Asuntos Exteriores... 2025a).

Udział Niemiec w unijnych misjach w dużej części jest analogiczny. Niemcy odgrywają kluczową rolę w misji szkoleniowej *EUMAM Ukraine* – są państwem-gospodarzem stacjonarnego „Special Training Command” (STC) w Strausbergu oraz zapewniają znaczącą liczbę instruktorów, wsparcie logistyczne, tłumaczy (zob. Oleniak 2024). Wznowiły też udział w misji *EUFOR Althea* w 2022 r. wysyłając na nią 50 żołnierzy Bundeswehry – w tym personel sztabowy, zespoły łącznikowe, obserwacyjne oraz wsparcie lokalne. Zadania niemieckiego kontyngentu obejmują m.in. patrolowanie, działania obserwacyjno-łącznikowe, wsparcie we wdrażaniu reform w siłach zbrojnych Bośni i Hercegowiny (zob. *Start of German...* 2022). Niemcy uczestniczą również w operacji antypirackiej *Atalanta* w Somalii. Wcześniej brały również udział w misji szkoleniowej *EUTM Somalia*. Jednak z końcem marca 2018 r. zakończyły swoje wojskowe zaangażowanie w tej misji. Niemiecka pomoc w Somalii koncentruje się obecnie na komponentach cywilnych, rozwoju państwa, polityki, wsparciu demokratyzacji i projektach stabilizacyjnych. W przeszłości Niemcy wsparty również transport strategiczny oraz udzieliły wsparcia medycznego podczas misji EUTM w Republice Środkowoafrykańskiej¹⁰.

Podsumowanie

Powyższe rozważania pozwalają na sformułowanie następujących wniosków. Współczesne relacje hiszpańsko-niemieckie można określić jako dobre. Jednak ich intensywność

¹⁰ Na temat zaangażowania niemieckiej armii w międzynarodowym zarządzaniu kryzysowym zob. Bundeswehr 2025.

ność w ostatnich czterdziestu latach ewoluowała: od strategicznej przyjaźni za czasów Helmuta Kohla, przez okres stagnacji, aż po zdecydowane ożywienie za rządów Pedro Sáncheza i Olafa Scholza, kiedy to Hiszpania i Niemcy stały się jednymi z „największych sił napędowych projektu europejskiego” (XXV Cumbre Hispano-Alemana 2022).

W wielu aspektach polityki międzynarodowej Hiszpania i Niemcy prezentują zbieżne stanowiska. Łączy je podejście proeuropejskie, nacisk na multilateralizm i prawo międzynarodowe, przyznanie kluczowego znaczenia USA i NATO, a także zręczne manewrowanie relacjami z Chinami. Państwa te mają natomiast odmienne priorytetowe kierunki współpracy. Są żywotnie zainteresowane rozwiązaniem problemu migracyjnego, ale poparty odrębne koncepcje w sporze o *Europejską Politykę Migracyjną i Azyłową* (ostatecznie jednak podpisyły w 2024 roku Pakt Migracyjny).

Dla Hiszpanii i Niemiec (choć w większym stopniu dla tego drugiego państwa) konflikt rosyjsko-ukraiński stanowił punkt zwrotny w polityce zagranicznej. Chociaż początkowo oba kraje (zarówno rządy, jak i społeczeństwa) niechętnie angażowały się w ten konflikt, to ostatecznie opowiedziały się za zastosowaniem mechanizmów zarówno dwustronnych, jak i wielostronnych.

Hiszpania i Niemcy mają stosunkowo zbieżne wizje bezpieczeństwa: tradycja niechęci do użycia siły militarnej i zbrojeń, oparcie polityki bezpieczeństwa na sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi, odejście od współpracy z Rosją i uznanie jej za zagrożenie militarne w związku z sytuacją na Ukrainie. W związku z tym konfliktem oba państwa musiały znacznie zwiększyć swoje wydatki na obronność, jednak zmiany te mają raczej charakter ilościowy i nie oznaczają radykalnej transformacji polityki bezpieczeństwa. Hiszpania i Niemcy borykają się z podobnymi problemami związanymi z dostarczaniem broni na Ukrainę. Jednak nie przeszkadza to im w podejmowaniu wspólnych działań w ramach takich inicjatyw wielostronnych, jak: PESCO, EDF, EDIRPA, EDIP, FCAS, czy NGWS. Angażują się również w misje UE.

23 lutego 2025 roku doszło do przedterminowych wyborów do Bundestagu. Ich wynik oznacza zmianę na scenie politycznej Niemiec. Zwycięstwo odniósł konserwatywny blok CDU/CSU, zdobywając 28,52% głosów (208 mandatów). Skrajnie prawicowa i populistyczna partia *Alternatywa dla Niemiec* (AfD) zdobyła 20,8% głosów (podwoiła swój wynik z 2021 roku) i 152 mandaty. Socjaldemokratyczna Partia Niemiec (SPD) kanclerza Olafa Scholza uzyskała natomiast najgorszy wynik w historii wyborów do Bundestagu od 1945 roku – 16,41% głosów (120 mandatów). Tym samym kończy się też pewien etap w relacjach hiszpańsko-niemieckich (zob. *Oficjalne wyniki...*, 2025). 6 maja 2025 roku nowym kanclerzem został lider CDU-CSU Friedrich Merz, który jako konserwatysta ma inne poglądy niż Pedro Sánchez.

W chwili zakończenia prac nad tym w artykulem, 18 września 2025 roku w Pałacu La Moncloa w Madrycie doszło do spotkania premiera Pedro Sáncheza z kanclerzem Friedrichem Merzem. Odbyto się ono w kontekście napięć dyplomatycznych związanych z wydarzeniami w Strefie Gazy, miało na celu omówienie aktualnych kwestii politycznych i współpracy między oboma krajami, a także „utrzymanie porozumienia między Hiszpanią a Niemcami [...] jako dwoma kluczowymi krajami Unii Europejskiej dążącymi do silniejszej

i bardziej spójnej Europy" (Sánchez... 2025). W kontekście konfliktu na Bliskim Wschodzie obaj przywódcy poparli utworzenie dwóch państw w Palestynie, ale wyrazili odmienne opinie na temat sposobu wywierania presji na rząd Izraela. Zdaniem Sáncheza, uznanie Palestyny za państwo powinno nastąpić jak najszybciej, podczas gdy Merz stwierdził, że powinien to być ostatni krok procesu pokojowego. Kanclerz Niemiec sprzeciwił się również uznaniu działań Izraela wobec Palestyńczyków za ludobójstwo. Realizując zobowiązania wobec katalońskiej partii *Junts*, Sánchez poprosił niemieckiego kanclerza o wsparcie dla oficjalnego statusu języków współturzędowych w Unii Europejskiej (w tym języka katalońskiego). Merz wykazał się zrozumieniem, choć stwierdził, że „trzeba będzie poczekać na rozwiązanie tej kwestii”. Szef niemieckiego rządu zasugerował dyplomatycznie, że w przyszłości sztuczna inteligencja może rozwiązać problem tłumaczeń w UE (Sánchez y Merz... 2025).

Według słów hiszpańskiego premiera, spotkanie – oprócz wzmocnienia doskonałych stosunków dwustronnych widocznych w intensywnej wymianie handlowej, turystycznej, pracowniczej i kulturalnej między obydwoma krajami – pozwoliło potwierdzić wzajemną zgodność co do konieczności dalszego *stawiania na Europę* [wyróżnienie – MMW]. „To przestanie jedności jest najsilniejszym, jakie możemy przekazać naszym obywatelom, a także tym, którzy chcą nas podzielić i osłabić” (*España y Alemania...* 2025). Czy te słowa są jedynie przejawem dyplomatycznej retoryki, czy faktycznie, mimo różnic ideologicznych, Hiszpania i Niemcy będą współpracować? Odpowiedź poznamy niebawem. Warto obserwować dalszy rozwój wydarzeń na linii Madryt–Berlin, a wnioski – będące efektem pogłębionej analizy – przedstawić już w ramach odrębnej publikacji.

Małgorzata Mizerska-Wrotkowska – doktor habilitowany nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce (2020), Uniwersytet Warszawski, członkini Rady Dyscypliny Naukowej Stosunki Międzynarodowe (od momentu jej powstania w 2023 r.). Zainteresowania badawcze: polityka zagraniczna i wewnętrzna Hiszpanii. Ostatnie publikacje: *Polityka zagraniczna Hiszpanii w latach 1788–1986: od marginalizacji do integracji* (Warszawa, 2019); *Języki regionalne w hiszpańskim parlamencie – promocja dziedzictwa kultury czy źródło sporów?*, „Santander Art and Culture Law Review” 1/2025, s. 249–272.

Małgorzata Mizerska-Wrotkowska – habilitated doctor of social sciences in the discipline of political science (2020), University of Warsaw, a member of the Council of the Scientific Discipline of International Relations (since its establishment in 2023). Research interests: foreign and internal policy of Spain. Recent publications: *Polityka zagraniczna Hiszpanii w latach 1788–1986: od marginalizacji do integracji* (Warsaw, 2019); *Regional Languages in the Spanish Parliament – Promotion of Cultural Heritage or a Source of Disputes?* „Santander Art and Culture Law Review” 1/2025, s. 249–272.

➔ Bibliografia:

ALEMANIA (2024), *República Federal de Alemania*, Ficha Pais, Oficina de Información Diplomática.
ARTEAGA Félix (2023), *Visiones convergentes de defensa*, w: M. Otero Iglesias (red.), *Profundizando las relaciones hispano-alemanas*, Madrid.

- BUNDESWEHR (2025), *The Bundeswehr's International Crisis Management*, <https://www.bundeswehr.de/en/about-bundeswehr/mission-and-tasks-bundeswehr/international-crisis-management-bundeswehr?utm> (16.09.2025).
- ESPAÑA Y ALEMANIA impulsarán una Unión Europea más fuerte y unida (2025), https://www.lamoncloa.gob.es/presidente/actividades/Paginas/2025/180925-sanchez-recibe-canciller-aleman-merz.aspx?utm_source=chatgpt.com (18.09.2025).
- JOPP Mathias, TEKIN Funda (red.) (2024), *Deutsche Europapolitik. Handbuch für Wissenschaft und Praxis*, Berlin.
- GARCÍA CANTALAPIEDRA David Javier (red.) (2024), *Spain, Europe, and Western Security Policy. The Europeanization of Spanish Security and Defense Policy and its Limitations*, Cham.
- GARCÍA LLORENTE Raquel, MOLINA Ignacio (2023), *Mayor colaboración en las políticas de la Unión Europea*, w: M. Otero Iglesias (red.), *Profundizando las relaciones hispano-alemanas*, Madrid.
- GERMAN DEFENCE (2023) *industry develops technologies for Next Generation Weapon System (NGWS)*, <https://defence-industry.eu/german-defence-industry-develops-technologies-for-next-generation-weapon-system-ngws/> (04.11.2023).
- GONZÁLEZ ENRÍQUEZ Carmen (2023), *Cooperación migratoria desde intereses diferentes*, w: M. Otero Iglesias (red.), *Profundizando las relaciones hispano-alemanas*, Madrid.
- JANNING Josef (2021), *Spain and Germany in the in a divided Europe. Issues and Perspectives of a relationship*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Madrid.
- LORENZ Wojciech (2022), *Szczyt NATO w Madrycie – odpowiedź na agresywną politykę Rosji*, „Biuletyn PISM” nr 114 (2533), <https://www.pism.pl/publikacje/szczyt-nato-w-madrycie-odpowiedz-na-agresywna-polityke-rosji> (15.07.2022).
- MELLO Patrick A. (2021), *German Foreign Policy*, w: J.K. Joly, T. Haesebrouck (red.), *Foreign Policy Change in Europe Since 1991*, Cham.
- MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES, Unión Europea y Cooperació (2025a), *España refuerza su compromiso con las misiones de la UE en su entorno estratégico*, Nota de prensa 099 de 26 de agosto de 2025, https://www.exteriores.gob.es/es/Comunicacion/NotasPrensa/Paginas/2025_NOTAS_P/Espana-refuerza-su-compromiso-con-las-misiones-de-la-UE-en-su-entorno-estrategico.aspx (26.08.2025),.
- MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES, Unión Europea y Cooperación (2025b), *Estrategia de acción exterior de España 2025-2028. Una política exterior con identidad propia*, https://www.exteriores.gob.es/es/PoliticaExterior/Documents/EAE_2025-2028/Estrategia_Espa%2025-2028/Estrategia_Espa%2025-2028.pdf (30.10.2025).
- MOLINA Ignacio (2023), *Una política exterior desde el pragmatismo europeísta*, w: M. Otero Iglesias (red.), *Profundizando las relaciones hispano-alemanas*, Madrid.
- MOLINA Ignacio, TAMAMES Jorge (2023), *Spain in the World 2023: Perspectives and Challenges*, Elcano Policy Paper.
- MOROZOWSKI Tomasz (2024), *German Foreign Policy Towards Emerging Powers. Co-Shaping Globalization*, Cham.
- MOROZOWSKI Tomasz (2022), *Współkształtowanie globalizacji. Polityka Republiki Federalnej Niemiec wobec mocarstw wschodzących po 2004 roku*, Poznań.
- MUCZYŃSKI Rafał (2024), *Komisja Europejska ogłosiła zwycięzców pierwszego konkursu programu EDIRPA*, MILMAG, <https://milmag.pl/komisja-europejska-oglosila-zwyciezcow-pierwszego-konkursu-programu-edirpa/> (15.11.2024).

- MÜLLER Enrique, GALARRAGA GORTÁZAR Naiara (2018), *Berlín y Madrid firman un acuerdo para devolver a España a solicitantes de asilo*, https://elpais.com/politica/2018/08/08/actualidad/1533750789_417937.html (08.08.2018).
- OFICJALNE WYNIKI wyborów w Niemczech: co piąty głos na AfD (2025), <https://www.rp.pl/polityka/art41840391-oficjalne-wyniki-wyborow-w-niemczech-co-piaty-glos-dla-afd> (24.02.2025).
- OLENIAK Liliana (2024), *Germany to train another 10,000 Ukrainian military personnel in 2024*, <https://news-ukraine.rbc.ua/news/germany-to-train-another-10-000-ukrainian-1706709587.html> (31.01.2024).
- REAL DECRETO 1150/2021, de 28 de diciembre por el que se aprueba Estrategia de Seguridad Nacional 2021, „BOE” núm. 314 de 31.12.2021.
- REUTERS: *Hiszpania i Niemcy planują budowę gazociągu mimo sprzeciwu Francji* (2022), <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Reuters-Hiszpania-i-Niemcy-planuja-budowe-gazociagu-mimo-sprzeciwu-Francji-8417902.html> (05.10.2022).
- ROBUST. Resilient. Sustainable. Integrated Security of Germany. National Security Strategy (2023), The Federal Government, 14.06.2023.
- RODRÍGUEZ PRIETO Victoria, PINTADO LOBATO Montserrat (2024), *Crónica de la política exterior española (noviembre 2023-abril 2024)*, „Revista Electrónica de Estudios Internacionales”, no. 47. DOI: 10.36151/reei.4716
- ROSNĄ POLSKIE WYDATKI na obronność. Prowadzimy w krajach NATO (2024), „Polskie Radio 24”, <https://polskieradio24.pl/arttykul/3347786.rosna-polskie-wydatki-na-obronnosc-prowadzimy-w-krajach-nato> (11.03.2024).
- SÁNCHEZ ASSURES *Rutte of Spain's interest in deepening the common issues on the European agenda with the Netherlands* (2022), President's News, https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/presidente/news/paginas/2022/20220330_sanchez-rutte.aspx (30.03.2022).
- SÁNCHEZ recibe en Moncloa a Merz, principal aliado de Israel en Europa (2025), <https://www.elimparcial.es/noticia/287896/mundo/sanchez-recibe-en-moncloa-a-merz-principal-aliado-de-israel-en-europa.html> (17.09.2025).
- SÁNCHEZ Y MERZ coinciden en la solución de los dos estados para Palestina pero discrepan respecto a la presión da Israel (2025), <https://www.rtve.es/noticias/20250918/sanchez-recibe-moncloa-canciller-friedrich-merz/16735076.shtml> (18.09.2025).
- START OF GERMAN participation in EUFOR Althea, the EU stabilisation force in Bosnia and Hercegovina (2022), Federal Foreign Office, <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/europe/2537380-2537380?utm> (17.08.2022).
- STRATEGICZNY KOMPAS na rzecz bezpieczeństwa i obrony (2025), <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/strategic-compass/> (28.08.2025).
- XXV CUMBRE HISPANO-ALEMANA (2022), *Declaración Conjunta*, A Coruña, 5 de octubre de 2022.
- ZATYKA Marcin (2024), *Rosja, katalońscy separatyści i gazociąg. Jak Kreml zablokował alternatywne źródła gazu dla Niemiec?*, <https://forsal.pl/swiat/unia-europejska/arttykuly/9420357.rosja-katalońscy-separatysty-i-gazociag-jak-kreml-zablokowal-alterna.html> (01.02.2024)

